

<i>Sygn. akt</i>	<i>III AUa 185/14</i>
------------------	-----------------------

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **9 lipca 2014 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Irena Mazurek
	Sędziowie:	SSA Barbara Gonera SSA Ewa Madera (spr.)
	Protokolant	St.sekr. sądowy Anna Kuźniar

po rozpoznaniu w dniu **9 lipca 2014 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **Ł. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o rentę rodzinną

na skutek apelacji wniesionej przez wnioskodawcę

od wyroku **Sądu Okręgowego w Rzeszowie**

z dnia **30 grudnia 2013 r.** sygn. akt **IV U 2474/13**

I. zmienia pkt II zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 30 października 2012 roku w ten sposób , że przyznaje wnioskodawcy Ł. R. prawo do renty rodzinnej od daty wstrzymania do 15 września 2013 roku ,

II. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. na rzecz wnioskodawcy Ł. R. kwotę 360 zł (słownie trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu .

UZASADNIENIE

Decyzją z 17 października 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. na podstawie art. 138 ustawy z 17 grudnia 1998r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zobowiązał Ł. R. do zwrotu kwoty 883,12 zł jako świadczenia nienależnie pobranego za okres od 1 sierpnia 2012 r. do 30 września 2012 r.

Kolejną decyzją z 30 października 2012 r. organ rentowy powołując art. 68 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, odmówił Ł. R. prawa do dalszej wypłaty renty rodzinnej od 1 sierpnia 2012 r. W uzasadnieniu wyjaśnił, iż wnioskodawca,(...) ukończył dwadzieścia pięć lat nie będąc studentem ostatniego roku studiów, a zatem brak jest podstaw do przyznania przedmiotowego prawa na dalszy okres.

Skarżąc powyższe decyzje odwołaniem wnioskodawca Ł. R. zarzucił naruszenie art. 68 ust. 2 ustawy emerytalno – rentowej w związku

z art. 2ust. 1 pkt. 5 ustawy z 27 lipca 2005 r. prawo o szkolnictwie wyższym,

a to przez przyjęcie, że nie spełnia on przesłanek do przedłużenia prawa do renty rodzinnej, w sytuacji osiągnięcia przez niego dwudziestu pięciu lat po zakończeniu pierwszego semestru studiów II stopnia i uzyskania promocji na kolejny semestr będący ostatnim rokiem studiów. W uzasadnieniu odwołujący naprowadził, że w lutym 2012 r. ukończył studia inżynierskie I stopnia i w tym samym miesiącu podjął dalszą naukę na studiach magisterskich (studiach II stopnia). Okres nauki na tych studiach trwa 3 semestry, w efekcie czego nauka na I semestrze kończy się w czerwcu, zaś dwa ostatnie semestry stanowią ostatni rok akademicki. Podkreślił, że do czerwca 2012 r. uzyskał zaliczenie I semestru, a wiek dwudziestu pięciu lat osiągnął w okresie wakacji studenckich, będąc studentem przedostatniego semestru nauki, a zatem w trakcie ostatniego roku studiów. W konkluzji wniósł o dalszą wypłatę renty rodzinnej do czasu ukończenia ostatniego roku studiów, jak również o uchylenie - jako bezzasadnej - decyzji z 17 października 2012 r. o zwrocie nienależnie pobranych świadczeń.

W odpowiedzi na odwołanie pozwany Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. wniósł o oddalenie żądania wnioskodawcy, z tego samych przyczyn, które legły u podstaw wydania zaskarżonych decyzji.

Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z 5 kwietnia 2013 r. oddalił odwołanie od obu zaskarżonych decyzji.

Apelacja wnioskodawcy od wskazanego wyżej wyroku skutkowałą jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji (wyrok Sądu Apelacyjnego z 10 października 2013r. sygn. akt III AUa 629/13). Sąd drugiej instancji zarzucił brak oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, odniesienia się i oceny prawnej kwestii dotyczącej zwrotu nienależnie pobranego świadczenia, co stanowiło podstawę do stwierdzenia, że zaskarżony wyrok nie poddaje się kontroli, i co – jak zaznaczono na wstępie - skutkować musiało jego uchylenie w celu ponownego rozpoznania sprawy przez Sąd pierwszej instancji. Sąd Apelacyjny zawarł w swoim uzasadnieniu wytyczne, których wykonanie stało się niezbędne do rozstrzygnięcia sporu.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Rzeszowie wyrokiem z 30 grudnia 2013 r. sygn. akt IV U 2474/13 w pkt I zmienił decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z 17 października 2012r. w ten sposób, że zwolnił wnioskodawcę Ł. R. od obowiązku zwrotu nienależnie pobranych świadczeń za okres od 1 sierpnia 2012r. do 30 września 2012r., w kwocie 883,12 złotych, w pkt II oddalił odwołanie od decyzji z 30 października 2012r, zaś w pkt III zasądził od pozwanego Zakładu na rzecz Ł. R. kwotę 180 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Ł. R. ((...)

(...)), na podstawie decyzji organu rentowego z 22 maja 1992 r., począwszy od 29 grudnia 1991 r. uzyskał prawo do renty rodzinnej po zmarłej matce Z. R.. 1października 2006 r. wnioskodawca podjął studia inżynierskie

I stopnia na(...), które ukończył 10 lutego 2012 r. uzyskując tytuł inżyniera. 20 lutego 2012 r. rozpoczął studia magisterskie II stopnia, trwające trzy semestry. Semestr drugi rozpoczął się od 1 października 2012r., a trzeci od 25 lutego 2013r. Planowany termin ich zakończenia przypadać miał 15 września 2013 r. Regulamin studiów obowiązujący

na(...) w części 3 dotyczącej organizacji studiów, stanowi, iż rok akademicki rozpoczyna się 1 października i trwa do 30 września następnego roku obejmując dwa semestry: zimowy i letni. Ponadto Sąd wskazał na decyzję pozwanego Zakładu z 6 lipca 2012r. przyznającą wnioskodawcy prawo do dalszej renty rodzinnej do 30 września 2012r., która została wypłacona za sierpień i wrzesień 2012r.

Mając na uwadze powyższe ustalenia Sąd Okręgowy uznał za nieuzasadnione odwołanie wnioskodawcy od decyzji odmawiającej przyznania renty rodzinnej, z uwagi na brak spełnienia przesłanek do uwzględnienia żądania w tym zakresie. Powołując treść art. 68 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przyjął, że wnioskodawca w dacie ukończenia dwudziestego piątego roku życia (22 lipca 2012r.) nie był studentem ostatniego roku studiów, gdyż w tej granicznej dacie był studentem pierwszego semestru. W dalszej części uzasadnienia Sąd stwierdził , iż odmowa prawa do renty determinuje ustalenie, iż świadczenie wypłacone wnioskodawcy za sierpień i wrzesień 2012r. jest świadczeniem nienależnym. Ponieważ jednak odwołujący wywiązywał się z obowiązku przedkładania organowi rentowemu stosownych zaświadczeń dotyczących przebiegu jego studiów, nie działał wbrew pouczeniu zawartemu w decyzji, a tylko takie okoliczności uzasadniałyby prawo do zwrotu świadczenia, to były – zdaniem Sądu pierwszej instancji - podstawy do uwzględnienia odwołania od decyzji wyrażającej stanowisko w wyżej wskazanym przedmiocie.

W podstawie prawnej wydanego orzeczenia, poza wskazanym już wyżej przepisem, Sąd Okręgowy powołał art. 84 ustawy z 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 123 ustawy emerytalno – rentowej i art. 477¹⁴ §1 kpc.

Skarżąc powyższy wyrok apelacją w części tj. w pkt II, dotyczącym odmowy przyznania prawa do renty rodzinnej, Ł. R. zarzucił naruszenie:

- prawa materialnego tj. art. 68 ust. 2 ustawy emerytalno – rentowej przez przyjęcie, że nie spełnia przesłanek do przedłużenia prawa do renty rodzinnej w sytuacji osiągnięcia przez niego dwudziestu pięciu lat po zaliczeniu pierwszego semestru studiów II stopnia (w trakcie wakacji studenckich), i uzyskaniu promocji na kolejny semestr będący ostatnim rokiem studiów w szkole wyższej.

W uzasadnieniu apelujący naprowadził, że stanowisko Sądu Okręgowego stoi w sprzeczności z nadal aktualnym poglądem Sądu Najwyższego, który uznał, iż student, który na przedostatnim roku studiów zdał wszystkie wymagane egzaminy w czerwcu i który ukończył 25 lat przed rozpoczęciem zajęć w nowym roku akademickim, zachowuje prawo do dalszej renty rodzinnej do zakończenia ostatniego roku studiów (por. uchwała z 23 lutego 1989r. III UZP 3/89, LEX nr 13587). Skoro zatem wnioskodawca 2 lipca 2012r. zaliczył pierwszy z trzech składających się na tok studiów II stopnia semestrów, a 25 lat ukończył 22 lipca 2012r., to pozostałe dwa semestry studiów należy przyjąć, jako ostatni rok studiów w rozumieniu art. 68 ust.2 powołanej wyżej ustawy, a co za tym idzie uwzględnić żądanie w przedmiocie przedłużenia renty rodzinnej do czasu ukończenia tego ostatniego roku studiów.

W konkluzji wnioskodawca wniósł o:

- zmianę zaskarżonego orzeczenia i przyznanie prawa do dalszej renty rodzinnej do września 2013 r. i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje według norm przepisanych, ewentualnie o:

- uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie ustalił i zważył co następuje :

Apelacja wnioskodawcy jest zasadna, o ile zgodnie z zawartym w niej wnioskiem skutkuje wydaniem orzeczenia reformatorskiego.

Istotą sporu na obecnym etapie postępowania pozostało prawo do renty rodzinnej, o której stanowi art. 68 ust. 2 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity. Dz.U. z 2009 r. nr 153, poz. 1227 z późn. zm.). Powołanym przepisem ustawodawca dopuścił dalsze, maksymalne przedłużenie okresu pobierania przedmiotowego świadczenia dzieciom, które ukończyły 25 lat życia będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, a to do czasu ukończenia tego roku studiów.

W rozpoznawanej sprawie ocena uprawnień wnioskodawcy Ł. R. uzależniona była zatem od ustalenia, czy w dniu osiągnięcia wieku 25 lat ((...)) był studentem ostatniego roku studiów na uczelni wyższej. Z okoliczności sprawy wynika, iż wnioskodawca z uwagi na kontynuowanie nauki był uprawniony do renty rodzinnej nieprzerwanie od 29 grudnia 1991r. 1października 2006 r. podjął studia inżynierskie I stopnia na(...) które ukończył 10 lutego 2012 r. uzyskując tytuł inżyniera. 20 lutego 2012 r. rozpoczął studia magisterskie II stopnia, trwające trzy semestry. Semestr drugi tych studiów rozpoczął się od 1 października 2012r., a trzeci od 25 lutego 2013r. Planowany termin ich zakończenia przypadać miał 15 września 2013 r. Treść pism prodziekana (...)z 26 lutego 2013r. oraz z 20 listopada 2013r., potwierdza fakt kontynuowania przez wnioskodawcę studiów zgodnie z ich programem, a więc uzyskiwania wpisów na kolejne semestry studiów II stopnia, w tym zaliczenia semestru pierwszego - 2 lipca 2012r. Regulamin studiów obowiązujący na (...) w części 3 dotyczącej organizacji studiów, stanowi, iż rok akademicki rozpoczyna się 1 października i trwa do 30 września następnego roku obejmując dwa semestry: zimowy i letni.

Powyższe okoliczności mają znaczenie dla ustalenia daty, w której osoba pobierająca rentę rodziną była na ostatnim roku studiów w rozumieniu art. 68 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który nie definiuje pojęcia „ostatniego roku studiów”. Należy również zauważyć, jak uczynił to Sąd Apelacyjny w Katowicach w uzasadnieniu wyroku z 13 listopada 2013r. sygn. akt III AUa 296/13), że przepis ten został wprowadzony do porządku prawnego w okresie, kiedy formy edukacji w szkolnictwie wyższym opierały się na systemie roku akademickiego, zaczynającego się w jesieni, a kończącego początkiem lata roku następnego, przy czym ustawodawca nie wskazał, że chodzi tu o rok akademicki, a rozumienie takie wywodzi się z orzecznictwa sądowego, dotyczącego standardowego okresu rozpoczęcia, trwania i zakończenia roku akademickiego. Formy kształcenia uległy jednak zmianie, poprzez odejście, co do zasady od dotychczasowego schematu 4 lub 5 – letnich jednolitych studiów magisterskich, stwarzając możliwość ukończenia studiów licencjackich i odrębnych uzupełniających studiów magisterskich. Przy czym, jak wynika to chociażby z okoliczności rozpoznawanej sprawy, nie zawsze rok akademicki rozpoczyna się i kończy z przyjętym przed zmianą organizacyjną systemu edukacji szkolnictwa wyższego. Nieparzysta ilość semestrów powoduje bowiem, że pierwszy semestr studiów rozpoczyna się w trwającym już roku akademickim, zaś ukończenie ostatniego semestru przewidziane jest końcem następnego roku akademickiego określonego regulaminem studiów. Uzasadnione zatem wydaje się przyjęcie, iż sformułowanie dotyczące ostatniego roku studiów należy odnieść do faktycznego ostatniego roku nauki w szkole wyższej.

W tym stanie rzeczy - zdaniem Sądu Apelacyjnego w składzie orzekającym w niniejszej sprawie – nie było podstaw do zaakceptowania ustaleń i oceny prawnej sprawy Sądu Okręgowego. Oceniając roszczenie wnioskodawcy należy mieć na uwadze poglądy judykatury Sądu Najwyższego i sądów powszechnych dotyczące wykładni art. 68 ust.2 ustawy emerytalno – rentowej,

w tym również odnoszące się do celowościowego charakteru renty rodzinnej tj. dostarczania środków utrzymania tym dzieciom pracownika, które w związku z kształceniem się w szkole nie wykonują pracy stanowiącej źródło utrzymania. W orzecznictwie Sądu Najwyższego (między innymi w wyroku z 20 kwietnia 2006r. I UK 265/05, wyrok z 8 sierpnia 2007r. II UK 15/07), ukształtował się pogląd, iż ustalenie daty, w której dziecko pobierające rentę rodzinną było na ostatnim roku studiów, następuje na podstawie wpisu na ostatni rok studiów dokonanego w oparciu o regulamin obowiązujący uczelnię. Równocześnie w uzasadnieniach wyżej powołanego wyroku Sąd Najwyższy wskazuje na aktualność uchwały z 23 lutego 1989r. sygn. III UZP 3/89 wydanej na podstawie art. 39 ust. 2 ustawy z 14 grudnia 1982r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. nr 40, poz. 267 ze zmianami). Sąd Najwyższy stwierdził w niej, że studentka, która na przedostatnim roku studiów zdała wszystkie wymagane egzaminy i która ukończył 25 lat przed rozpoczęciem zajęć w nowym roku akademickim, zachowuje prawo do renty rodzinnej do

zakończenia ostatniego roku studiów. Zatem osoba, która ukończyła 25 lat po zakończeniu nauki na przedostatnim roku studiów, a przed rozpoczęciem zajęć na ostatnim roku studiów nie traci uprawnień do renty rodzinnej. Tak więc w sytuacji, gdy wnioskodawca, jak wynika z okoliczności rozpoznawanej sprawy, zaliczył wszystkie objęte planem studiów zaliczenia z semestru pierwszego i zdał wymagane egzaminy przed ukończeniem 25 roku życia uzyskując wpis na kolejny drugi semestr studiów uzupełniających, to stał się on studentem ostatniego roku studiów, co z kolei uzasadnia przyjęcie spełnienia przesłanek z art. 68 ust.2 powołanej wyżej ustawy i uwzględnienia roszczenia. Wniosek taki wzmacnia fakt, iż koniec roku akademickiego 2012/2013 przypadał na wrzesień 2013r., a zatem pokrywał się z datą zakończenia studiów II stopnia.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji stosownie do treści art. 386 § 1 kpc. Wynik procesu determinował rozstrzygnięcie zawarte

w pkt II wyroku, dotyczące kosztów postępowania, stosownie do treści przepisu art. 98 kpc, art. 108 kpc w związku z § 12 ust.1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013r., poz. 490).